

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1945 kl. 3 em.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående landsbygdens trafikförsörjning genom omnibusföretag.

I en inom riksdagens första kammare väckt, till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion nr 216 har herr *Wahlund m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att det uppdrages åt 1944 års trafikutredning eller särskilt tillkallade sakkunniga *dels* att inventera befintlig och inför freden planerad trafikförsörjning genom omnibusföretag inom olika delar av landet, *dels* att efter verkställd inventering inkomma med de förslag, vilka vid en allsidig prövning kunna finnas lämpade att intensifiera landsbygdens trafikförsörjning.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen hava utlåtanden inhämtats från järnvägsstyrelsen, generalpoststyrelsen, länsstyrelserna i Jämtlands och Kopparbergs län, 1944 års trafikutredning, varjämte handelskamrarnas nämnd och svenska omnibusägareförbundet beretts tillfälle yttra sig i ärendet.

För det huvudsakliga innehållet i de avgivna yttrandena lämnas i det följande en redogörelse.

Järnvägsstyrelsen har icke något att erinra mot att en förutsättningslös undersökning av de i motionen berörda frågorna kommer till stånd, och styrelsen finner liksom motionärerna lämpligt, att undersökningen uppdrages åt 1944 års trafikutredning eller åt för ändamålet särskilt tillkallade sakkunniga; vad trafikförsörjningen i Norrland angår förutsättes, att samarbete kommer att ske med Norrlandskommittén.

Generalpoststyrelsen framhåller — till bemötande av motionärernas antagande, att de s. k. kulturlinjerna skulle ha drabbats hårdare än andra linjer av nu gällande trafikrestriktioner — att flera av postverkets diligenslinjer, vilka måste anses tillhöra nämnda kategori, hållits i gång i förhållandevis stor utsträckning. Generalpoststyrelsen uttalar vidare, att det först efter en ingående utredning torde kunna bedömas, huruvida och i vilken omfattning vissa landsdelar eller områden — med bortseende från nuvarande krisförhållanden på trafikförsörjningens område — äro otillräckligt tillgodosedda med reguljär linjetrafik eller helt i avsaknad av sådan. Det är möjligt, att en undersökning i detta avseende skulle komma att visa, att vissa trakter äro eftersatta i kommunikationshänseende och att det ur samhällets synpunkt kan vara lämpligt, att åtgärder vidtagas i syfte att åstadkomma en förbättring härutinnan. Vid sådant förhållande och då den angelägen-

het, motionärerna fäst uppmärksamheten på, i viss mån sammanhänger med de trafikproblem, vilka komma att aktualiseras efter kriget, synes frågan, i enlighet med motionärernas förslag, lämpligen böra för utredning och övervägande hänskjutas till 1944 års trafikutredning.

Länsstyrelsen i Jämtlands län framhåller, att den i motionen väckta frågan har stor betydelse för Jämtlands län, där befolkningen i stor utsträckning är hänvisad till landsvägstransporter. I vissa fall framträder jämväl behov av en sådan förbättring av befintliga kommunikationer, som knappast kan genomföras utan statens medverkan. Den föreliggande frågan bör därför i och för sig utredas. Emellertid har densamma, såvitt Norrland angår, redan upptagits av Norrlandskommittén. I avvaktan på resultatet av Norrlandskommitténs utredning i föreliggande ämne torde ytterligare utredning för länets del ej vara erforderlig.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län framhåller, att några särskilda åtgärder från statsmakternas sida icke synas erforderliga för tillgodoseende av behovet av omnibustrafik inom länet. De enskilda företagen inom branschen ha städse visat stort intresse för tillskapande av nya och utökning av redan befintliga förbindelser. Så snart nu gällande restriktioner på området kunna hävas, är det sannolikt att utvecklingen av omnibustrafiken på landsbygden kommer att ta ny fart utan särskilda ingripanden. Länsstyrelsen finner sålunda ej skäl att i vad avser detta län tillstyrka den föreliggande motionen.

1944 års trafikutredning anför bland annat: Det synes trafikutredningen som om busstrafikens starka utveckling, vilken även av motionärerna vitsordas, lett till ett i allmänhet tämligen »fullständigt» nät av busslinjer i skilda delar av landet. Detta mera allmänna intryck bestyrkes av en undersökning, som enligt vad utredningen erfarit verkställdes av några länsstyrelser i mellersta och norra Sverige på begäran av statens biltrafiknämnd. Undersökningen har tillgått så, att länsstyrelserna på kartor över landets för biltrafik öppnade vägar angivit, beträffande vilka vägsträckor busstrafikkoncessioner före kriget meddelats. Härvid har framgått, att — om man undantager kortare tiltörseivägar samt med järnväg parallellgående vägar — den helt övervägande delen av vägnätet i varje fall i ifrågavarande län berördes av busslinjer.

Såsom motionärerna framhållit ha emellertid under kriget bussförbindelserna avsevärt försämrats. Man har emellertid all anledning förvänta, att så snart försörjningsläget det möjliggör en förbättring — sannolikt till 1939 års standard eller därutöver — snabbt kommer att inträda. Det torde emellertid icke vara möjligt eller i varje fall lämpligt att nu verkställa den av motionärerna föreslagna inventeringen av de planer, som härutinnan föreligga. Även om säkerligen flera omnibusföretag redan uppgjort mer eller mindre preciserade planer på utvidgning av omnibustrafiken vid en förbättring i försörjningsläget, torde dock för närvarande en sammanställning av dessa planer giva en mycket ofullständig bild av den busstrafik, som faktiskt torde komma till stånd inom loppet av några få år. I många fall torde nämligen ovissheten om tidpunkten och omständigheterna för försörjningslägets förbättring samt om priserna på bussar, bensin och andra förnödenheter — överhuvud taget de driftekonomiska förutsättningarna — göra det omöjligt för vederbörande företag att nu förutsäga utvecklingen ens på ganska kort sikt. Under kriget inträdda tekniska förbättringar kunna också inom kort inverka förändrande på nyssnämnda förutsättningar. Även därest man

anser det önskvärt, att samhället på av motionärerna antytt sätt ingriper för en förbättring av landsbygdens bussförbindelser, torde alltså bakgrunden till och därmed behovet av åtgärder i sådant syfte icke kunna bedömas förrän om någon tid, kanske ett par år.

Trafikutredningen får därför hemställa att den remitterade motionen icke måtte föranleda någon åtgärd.

Handelskamrarnas nämnd anför, att det skulle vara tämligen utsiktslöst att redan nu söka inventera inför freden planerad trafikförsörjning genom omnibusföretag. En sådan inventering skulle först och främst vara omöjlig att få fullständig, då de företag och enskilda, som planera på detta område, på grund av **ovissheten beträffande biltrafikens framtida utveckling** självfallet icke kunna göra annat än högst approximativa beräkningar. Därtill kommer att den av motionärerna ifrågasatta inventeringen ändock kommer att så småningom verkställas utan en särskild sakkunnigutredning i ämnet, nämligen allteftersom de olika koncessionsansökningarna komma att ingivas till de tillståndsgivande myndigheterna på området. Enligt nu gällande bestämmelser om tillståndsgivning för biltrafiken beror trafikens omfattning m. m. i sista hand på inställningen till frågan hos de tillståndsgivande myndigheterna.

Vad motionärerna anført om behovet av en inventering av befintlig trafikförsörjning genom omnibusföretag synes kunna lämnas helt åsido. En dylik inventering har nämligen redan verkställts av statens trafikkommission i samband med vidtagande av åtgärder för att under nuvarande förhållanden söka nedbringa antalet turlistkilometer för busstrafiken i landet.

Trafikbehovet inom olika landsdelar kommer med största sannolikhet att självt göra sig gällande, allteftersom landets försörjningsläge tillåter en utvidgning av nuvarande starkt kringskurna trafik samt i den mån vägnätet förbättras och utvidgas. Den av motionärerna ifrågasatta statliga subventioneringen torde för övrigt lämpligen kunna ske via vägväsendet. Så snart en för bilar trafikabel väg blivit uppförd, dröjer det enligt hittills vunna erfarenheter på detta område icke länge förrän trafik av olika slag kommer i gång på vägen i fråga. Detta torde även gälla vägar till jämförelsevis gleset befolkade bygder. De former, varunder trafiken sedan lämpligen skall bedrivas, måste självfallet bedömas efter de inom varje bygd föreliggande förhållandena.

Handelskamrarnas nämnd hemställer, att motionen icke måtte föranleda någon åtgärd.

Svenska omnibusägareförbundet framhåller, att den kraftiga utveckling, som utmärkt omnibustrafiken här i landet under tiden före kriget, är en frukt av det enskilda, fria initiativet. Förbundet är övertygat om att en fortsatt, kraftig utveckling av omnibustrafiken på landsbygden efter kriget bäst främjas, om detta initiativ fortfarande får göra sig gällande. Härvid bör kanske dock tilläggas, att förbättringen av våra landsvägar även är en viktig faktor, när det är fråga om att utveckla omnibustrafiken. Någon varaktig förbättring genom subventioner synes förbundet icke kunna förväntas. Förbundet erinrar vidare om att Norrlandskommittén är sysselsatt med Norrlands trafikproblem. Förbundet avstyrker motionen.

För egen del får utskottet anföra följande.

I likhet med motionärerna anser utskottet det vara en angelägenhet av utomordentlig vikt för samhället, att även avsidens liggande bygder i rimlig

Utskottet.

omfattning erhålla en tillfredsställande trafikförsörjning. Utskottet finner därför moionen i och för sig värd beaktande. Under tiden före kriget ägde en kraftig utveckling rum på förevarande område. Betydande inskränkningar ha emellertid måst ske i omnibustrafiken till följd av den med tidsförhållandena sammanhängande knappheten å drivmedel och andra för sagda trafik erforderliga förnödenheter. Uppenbart är, att detta kunnat medföra allvarliga olägenheter för sådana bygder, som för sina förbindelser äro beroende av omnibustrafiken, särskilt om sagda trafik helt nedlagts. I och med att försörjningsläget förbättras, kan det emellertid förväntas att omnibustrafiken snart skall nå minst samma omfattning som före kriget; med den utveckling å det tekniska området, som ägt rum under senare år, torde det väl till och med vara berättigat att räkna med en i förhållande till förkrigstiden icke oväsentlig ökning i sagda trafik. Då man sålunda synes kunna förutsätta, att förhållandena på förevarande område komma att utan några ingripanden från statens sida undergå betydande förbättringar inom en snar framtid och då många av de faktorer, som äro av betydelse för att kunna rätt bedöma ifrågavarande trafikproblem i framtiden, för närvarande äro ovissa, synes det utskottet icke lämpligt att nu igångsätta en sådan inventering, som föreslagits i motionen. Härtill kommer att Norrlandskommittén, enligt vad utskottet erfarit, har sin uppmärksamhet riktad på ifrågavarande problem i vad avser norrlandslänen, inom vilka väl de av motionärerna berörda kommunikationssvårigheterna främst göra sig gällande. Om utskottet sålunda icke anser sig böra tillstyrka motionen, vill utskottet dock uttala angelägenheten av att länsstyrelser och andra myndigheter, som ha att bevaka de intressen, varom här är fråga, med uppmärksamhet följa utvecklingen på området och vidtaga de åtgärder, som kunna finnas påkallade.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 8 maj 1945.

På utskottets vägnar:

IVAR EKSTRÖMER.

Närvarande: herrar *Ekströmer, Heüman, Franzon, Nils Elowsson, Birger Andersson*, Rosenberg och Sundelin**.

* Ej närvarande vid justeringen av utlåtandet.